

Günümüz Kısa Öyküsünde K u r m a c a n ı n Temel Elemanları



Tacettin Şimşek - Nurullah Aydın

Ankara 2022

Günümüz Kısa Öyküsünde Kurmancanın Temel Elemanları

Editör

Engin Elman

Yazarlar

Tacettin Şimşek

Nurullah Aydın

Kapak Resmi

Zehra Aydın

ISBN: 978-625-7305-70-9

1. Baskı

Mart, 2022 / Ankara

500 Adet

Yayın Sertifika No

46683

Matbaa Sertifika No

46682



Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 435

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt



Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz / 5

Giriş: Mitlerden Kısa Öyküye / 7

Günümüz Kısa Öyküsünde Kurmacanın
Temel Elemanları / 37

1. Çoğul Anlatıcı / 39

2. Yitik Birey / 45

3. Çoğul Bakış Açısı / 51

4. Yapı / 59

5. Kaotik Mekân / 73

6. Belirsiz Olay / 83

7. Atmosfer / 93

8. Ritim / 115

9. Bağlantısız Şimdi / 143

10. Arka Plan / 151

SONUÇ VE ÖNERİLER / 187

KAYNAKÇA / 191

ÖN SÖZ

Hikâyenin olayları ve durumları ifşa etme / anlatma konusundaki ısrarlı tavrına karşılık öykü edebiyatın az konuşan ama çok şey söyleyen türü. Bazen bir cep aynasında resmedilen dünya, bazen bir tuvaldeki fırça darbesi... Rüzgâra kapılan bir yaprak, gökten yere süzülen bir kuş tüyü... Anlık bir görüntünün ardında bütün bir hayat vardır.

Ahmet Haşim'in "Şiir hikâye değil, sessiz bir şarkıdır." ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Şiir, söylemekten ziyade bir susma işidir. İşte o sustuğum şeyleri hikâye ve romanlarında anlatırım." cümlelerinden yola çıkarak öykünün şiire göre biraz daha konuşkan olduğu, romanla kıyaslandığında ise daha az konuştuğu söylenebilir. Roman belki de edebî türlerin en gevezesi. Her şeyi söylemek, anlatmak ister. Şiirin ağzını bıçak açmaz, öykü ise az öz konuşmayı tercih eder; şiire öykünerek kendini okuyucunun zihnine bırakır. Söylemediklerini okuyucunun muhayyilesine havale eder.

Ülkemizde öykü üzerine yapılan kuramsal çalışmalar beklenen düzeyin altındadır. Bu vadide Semih Gümüş, İsmail Çetişli, Aysu Erden, Necip Tosun, Füsün Akatlı, Feridun Andaç ve Ömer Lekesiz ilk akla gelen isimler arasındadır. Akademik çevrelerde de romana gösterilen ilginin öyküye gösterildiğini söylemek zor.

Orhan Okay ve Olcay Öner toy'un akademik çalışmaları bu doğrultuda anılması gereken kitaplardır.

Mehmet Ergin, Metin Kayahan Özgül, Hakan Sazyek, İbrahim Kavaz, Hüseyin Tuncer, S. Dilek Yalçın, Sezen Amet, Sedat Sayın, Özcan Bayrak, Mehtap Köksalan Muzoğlu, Tuncay Öztürk, Şevkiye Dinçer, Nurhayat Paksoy hikâye üzerine akademik çalışma yapan isimlerden bazılarıdır.

Mehmet Kaplan'ın 1970'li yıllarda başlattığı yöntem odaklı hikâye tahlil çalışmaları aynı coşkuyla sürdürülememiştir. Oysa ortaokul Türkçe, lise edebiyat ve yükseköğretimin Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanlarındaki ilgili dersler, metin inceleme yöntemiyle işlenmektedir.

Ana dil öğretiminde özellikle okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar metin merkezli yürütülür. Dil bilgisi konuları, metinden hareketle dikkatlere sunulur. Dolayısıyla metni anlama ve çözümlenme ana dil öğretiminin de üzerinde özenle durduğu bir alandır.

Elinizdeki kitap başlangıçtan günümüze hikâye/öykü türüyle ilgili genel bir girişten sonra bu tür metinleri okuma, anlama, çözümlenme ve yorumlamaya yönelik etkinlikler içermektedir. Kitapta tematik değil, tekniğe bağlı metin incelemenin de örnekleri verilmiştir. Bu yönüyle bir yöntem önerisini de bünyesinde taşımaktadır.

Öykünün kurucu elemanları hakkında kuramsal bilgiler özet olarak sunulduktan sonra, adı geçen elemanın belirgin olduğu bir öykü örneğine yer verilmiş, ardından o metinle ilgili uygulama etkinliklerine geçilmiştir. Konu başlığını kuramda bırakmayıp uygulama örneğiyle desteklemesi, bu örnek üzerinde etkinlikler gerçekleştirilmesi, ilave olarak okuru da etkinliklere ortak etmesi, kitabı ayrıcalıklı kılan özelliklerdir. Bu yönüyle kitap etkileşimli (interaktif) bir yapı arz etmektedir.

Kitabın Türkçe / edebiyat öğretmenleriyle Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ana bilim dallarındaki *Okuma Eğitimi, Yaratıcı Yazma, Metin İnceleme / Metin Tahlili* gibi dersler için yararlı olacağı; ortaokullarda *Türkçe, Seçmeli Yazma ve Yazarlık Becerileri* gibi derslere giren öğretmenlere ders içerisinde pratik öneriler sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe ve edebiyat öğretmenlerinin, öğrencilerin dört temel becerisinden okuma ve özellikle de yazma becerilerinin gelişimi için çaba harcadıkları gerçeği göz önüne alındığında önce öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri boyunca kendi becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu kitap, adaylara yeni ufuklar açmasının yanında okuma ve yazma gibi becerilerinin de gelişimine yardımcı olacaktır.

Akademi dünyasında disiplinler arası çalışmaların her geçen gün önemini arttığı dikkate alınırsa kitabın, edebiyat destekli Türkçe eğitimi çalışmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Editör
Mart 2022

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (2011, Nisan), Teknolojik gelişmeden nesne teknolojisine ya da toplumsal gelişme nasıl durakladı? Özne: Baudrillard Sayısı, Kitap,14, 7-22.
- Ağaoğlu, A. (1981). *Sessizliğin sesi* (2. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Akman, İ. (2017). Postmodern mekân ve zaman ekseninde Bilge Karasu'nun eserlerinin analizi. *Turkish Studies*, 12(15), 47-62.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebî metin ve özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(39), 187-200.
- Aşkaroğlu, V. (2020). Postmodern roman ve yeni dünya tasarımı. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, 1(46), 338-353.
- Aydın, N. (2022). *Anarşist karga*. Pruva Yayınları.
- Baudrillard, J. (2011). *Simgesel değiş tokuş ve ölüm* (Oğuz Adanır, Çev.). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Baudrillard, J. (2014). *Simülakr ve simülasyon*. (Oğuz Adanır, Çev.). (7. Baskı). Doğu Batı Yayınları.
- Berger P. L. & Luckmann, T. (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası* (Vefa Saygın Öğütte, Çev.). Paradigma.
- Bulgakov, M. (2021). *Hayatımızın bir günü*. (Ergin Altay, Çev.). Can Yayınları.
- Calvino, I. (2017). *Sen "Alo" Demeden Önce* (4.Baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Can, A., & Esen, H. (2008). Kısa filmde ritim. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 19, 153-165.
- Çelik, S. (2016). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin bilimin doğasına yönelik anlayışlarının geliştirilmesinde kavram karikatürü kullanımı* (Tez No. 432267) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Dağtaşoğlu, A. E. (2021). Modernizmden postmodernizme değişen özne anlayışının sanata etkileri. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (15), 202-213.
- Darıcı, J. Ö. (2020, Ağustos). *Afrika'nın Yapayalnız Lalesi'nin kalbine yol alırken*. <https://edebiyatburada.com/jale-ondarici-yazdi-afrika-nin-yapayalniz-lalesinin-kalbine-yol-alirken>
- Deleuze G., & Guattari F. (2014) *A Thousand plateaus capitalism and schizophrenia* (Brian Massumi Trans.). Bloomsbury Publishing Plc.
- Dikmen, M. (2016). *Jean Baudrillard ve postmodernizm*. (Tez. No. 446768) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Eagleton, T., (2004). *Edebiyat kuramı (Giriş)*, (Tuncar Birkan, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Edgü, F. (2004). *Yazmak Eylemi* (5. Baskı). Sel.
- Elman, E. (2020). *Afrika'nın Yapayalnız Lalesi*. Hece Yayınları.
- Emre, İ. (2006), *Postmodernizm ve edebiyat* (2. Baskı). Anı Yayınları
- Ertuğrul, A. (2012). *Keyfekader Kahvesi* (3. Baskı). Okur Kitaplığı.
- Gündüz, O. (2012). *İhsan Oktay Anar'ın kurgu dünyası* (2. Baskı). Grafiker Yayınları.
- Gündüz, O. (2013). Küçürek Öykü, Kısa Kısa Öykü mü, Anlatı mı?. *Erdem*, 12(65), 11-22.
- Güngör, A. C. (2017). Sinematografik imgenin öğretimi. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 7(4), 697-708.
- Gürel, Ş., & Alem, J. (2010). Postmodern bir durum komedisi üzerine içerik analizi Simpsonlar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 332-347.

- Güzel, M. (2014). *Postmodern dönemde epistemolojik hakikat sorunu: Baudrillard örneği*. (Tez. No. 363759) [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Güzel, M. (2015). Gerçeklik İlkesinin Yitimi: Baudrillard'ın Simülasyon Teorisinin Temel Kavramları. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 65-84.
- Harvey, D. (2010). *Postmodernliğin durumu*. Metis Yayınları
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: From the right to the city to the urban revolution*. Verso books.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 56-63.
- Jameson, F. (1994). *Postmodernizm ya da geç kapitalizmin kültürel mantığı*. (Nuri Plümer, Çev.), Yapı Kredi Yayınları.
- Kahraman, M. (2017, Ocak). Babamı öldüren şeyler. *Heceöykü*, 78.
- Kale, Ö. (2015). Edebiyatta Bilinç Akışı Tekniğine Başvurulma Sebepi Üzerine Bazı Dikkatler. *Humanities Sciences*, 10(2), 88-93.
- Karabulut, N., & Daşdemir, F. (2020). İmge, imgelem ve imgeleme kavramları bağlamında sanat eserinin oluşumu. *Ekev Akademi Dergisi*, (82), 231-244.
- Karasu, B. (1999). *Göçmüş kediler bahçesi* (5. Baskı). Metis Yayınları.
- Karslı, M. D. (2008), Sınıfta Öğrenme Zamanının Yönetimi. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde. (ss.97-111) Pegem Akademi.
- Kaygusuz, S. (2007). *Üşüyen*. İstanbul: Lis Yayınevi
- Kıran, Z., & Kıran, A.E. (2007). *Yazınsal okuma süreçleri*. Seçkin.
- Korkmaz, R. (2002). *İkaros'un yeni yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Korkmaz, R., & Deveci, M. (2017). *Türk edebiyatında yeni bir tür: Küçürek öykü*. Akçağ Yayınları.
- Nabi, Y., & Ercan, E. (1994). *Tanzimattan günümüze Türk öykü antolojisi*. Varlık.
- Oktay, G. (2011). *Modern Türk hikâyesinde postmodern açılımlar*. (Tez. No. 404733). Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Okuyan, H., & Taslamam, C. (2018). Jean Baudrillard'ın simülasyon kuramında ayartma kavramı. *Din ve Felsefe Araştırmaları*, 1(1), 29-45.
- Orhanoglu, H. (2019, Şubat). Çok sesli bilinç ve gerçeklik. *Türk Dili*. 806, 40-54. https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/5-Hayrettin-Orhano%2c4%9flu-_%2c3%87OK-SESL%2c4%b0-B%2c4%b0L%2c4%b0N%2c3%87-VEGER%2c3%87EKL%2c4%b0K.pdf
- Özçınar, M. (2010). *Sinematografik zaman ve mekânın oluşumunda felsefi arka plan*. (Tez. No. 280173.) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir, Y. A. (2020, 30, Mayıs). *Yalnızlığın ve hüznün kalbine yolculuk*. <https://www.pusulahaber.com.tr/yalnizligin-ve-huznun-kalbine-yolculuk-10993yy.htm>
- Özgür, A. (2006). *Göstergebilim*. [e-kitap sürümü]. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/GOSTERGEBILIM%20(1).pdf
- Plaza, P. & Grasso, S.B. (2008). *El Empleo*. Argentina: Opuspuo.
- Refik, S., & Işıldak, R. S. (2008). Yaratmada ilk adım: İmge ve imgelem. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 64-69.
- Rosenau, P. M. (2004). *Postmodernizm ve Toplum Bilimleri*. (Tuncay Birkan, Çev.). (2. Baskı). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Sağlık, Ş. (2014). *Hikâye/anlatı/yorum*. Hece.
- Sazyek, H. (2015). *Roman terimleri sözlüğü* (2. Baskı). Hece.

- Stevick, P. (2017). *Roman Teorisi* (4. Baskı). Akçağ.
- Şakar, C. (2012). *Mürekkep*. İstanbul. Okur Kitaplığı.
- Tambaş, U. (2011). *2000 sonrası Türkiye Sineması'nda kültürel, siyasal, toplumsal ve ekonomik hayatın gerçekçi temsili* (Tez No. 289459) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tekin, M. (2001). *Roman sanatı: Romanın unsurları*. Ötüken Neşriyat.
- Toptaş, H. A. (2017). *Ölü zaman gezginleri* (8. Baskı). Everest.
- Tosun, N. (2014). *Modern öykü kuramı*. Hece Yayınları.
- Uçurum, M. (2020, Mayıs). *İçli bir şarkıdır 'Afrika'nın Yapayalnız Lalesi'*. <https://www.dunyabizim.com/icli-bir-sarkidir-afrikanin-yapayalniz-lalesi-makale,1815.html>
- Uslu, A. (2017). Sadık Yalsızuçanlar'ın Öykülerinde Şiirsellik. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(20), 23-39.
- Ülker, Ö. L. (2020). *Elektromanyetik nanokompozitlerin biyoteknoloji uygulamalarına yönelik olarak üretimi ve geliştirilmesi*. (Tez No. 625422) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Ünalı, N. U. (2021). Heidegger'de dış dünyanın varlığı ve gerçeklik meselesi. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 19-31.
- Veysal, Ç. (2004). Felsefe üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 3, 6-16.
- Wellek, R., & Warren, A. (1983). *Edebiyat biliminin temelleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Witham, G., & Pooke, G. (2018). *Çağdaş sanatı anlamak* (Tufan Göbekçin, Çev.). Hayalperest Yay.
- Yalçın, A. (2012). Adil Yakubov "Köhne dünya". *Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science Volume*, 5(2), 1-16.

- Yıldız, B. (1990). *Seçilmiş Öyküler* (3. Baskı). Seçkin.
- Yıldız, B. (1990). *Seçilmiş Öyküler*. Cem Yayınevi.
- Yıldız, H. A. (2020). *Açık Unutulmuş Mikrofon* (2. Baskı). Ketebe Yayınları.
- Yıldız, S. (2015) *Sinematografik anlatım*. Su Yayınevi.
- Yılmaz, G. (2008). Kapitalizmde zaman-mekân sıkışması. *Çalışma ve Toplum*, 2, 155-171.
- Yılmaz, G. (2020, Haziran). *Afrika Afrika olalı böyle lale görmedi*. <https://edebiyatburada.com/gokhan-yilmaz-yazdi-afrika-afrika-olali-boyle-lale-gormedi/>